

بهینه‌سازی کدهای دودویی

پرویز قره‌باقری^۱، سیدحمید حاجی سیدجوادی^۱، پروانه اصغری^{۲*}، ناصر قره‌باقری^۳

*نویسنده مسئول، دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۳، بازنگری: ۱۴۰۰/۰۲/۱۱، پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۰

^۱ دانشکده علوم، گروه ریاضی و علوم کامپیوتر، دانشگاه شاهد، تهران، ایران
^۲ گروه مهندسی کامپیوتر، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
^۳ دانشکده علوم، گروه ریاضی، دانشگاه مراغه، آذربایجان شرقی، ایران

چکیده

در این مقاله نشان داده شده است که می‌توان هر نوع داده دودویی را به صورت اجتماعی از کدکلمه‌هایی با طول متغیر تعریف کرد. این ویژگی به ما کمک می‌کند که بتوان نگاشتی یک‌به‌یک و پوشا از کدکلمه‌های پیشنهادی به کدکلمه‌های مورد نیاز تعریف کرد. از این رو با جایگزینی کدکلمه‌های جدید، داده‌های دودویی به داده‌های دودویی دیگری در راستای اهداف موردنظر تبدیل می‌گردد. یکی از این اهداف، کاستن حجم داده است. یعنی به جای کدکلمه‌های پیشنهادی هر داده‌ی دودویی، کدکلمه‌های هافمن را جایگزین نمود تا حجم داده کمتر گردد. یکی از ویژگی‌های این روش، نتیجه‌ی فشرده‌سازی مثبت برای هر نوع داده‌ی دودویی است، یعنی صرف‌نظر از حجم جدول کد، تفاضل حجم داده‌ی اصلی و حجم داده بعد از فشرده‌سازی، بزرگتر یا مساوی صفر خواهد شد. ویژگی مهم و کاربردی دیگر این روش، استفاده از کدکلمه‌های متقارن به جای کدکلمه‌های پیشنهادی به منظور ایجاد خواص تقارن، بازگشت پذیری و مقاومت در برابر خطا با قابلیت کدگشایی دوطرفه است.

کلمات کلیدی: اجتماع کدکلمه‌ها، کاستن حجم، تقارن‌سازی، بازگشت‌پذیری، مقاومت در برابر خطا.

۱- مقدمه

از آن نظریه آنتروپی خود را ارائه نمود که باعث رشد نظریه اطلاعات گردید. امروزه روش کدگذاری شانون یک روش پایه محسوب می‌گردد [۱، ۴، ۶]. در سال ۱۹۵۱ میلادی هافمن، به کمک ایده‌ی استفاده از درخت دودویی مرتب شده بر حسب تکرار و بر اساس اصل مفهوم آنتروپی تعریف شده توسط شانون، توانست کدگذاری هافمن را ابداع و اثبات کند [۱۱، ۱۳]. کدهای هافمن تنها کدهای بهینه‌ی مبتنی بر آنتروپی می‌باشد که توسط وی در سال ۱۹۵۲ منتشر شد [۵]. این روش با فرض دریافت آرایه‌ای مرتب شده از سمبل‌های یک منبع ناصفر، می‌تواند در زمان $O(n \log n)$ ، سمبل‌های دریافتی را در حالت بهینه کدگذاری کند. اگرچه شانون پیش از هافمن کدهای خود را معرفی نمود ولی کدهایش به دلیل عدم بهینگی نتوانست مانند کدهای هافمن فراگیر شود ولی بعد از وی تلاش‌هایی جهت نزدیک کردن آن به بهینگی گرفت [۲، ۳]. کدهای گولومب^۲ که بعد از هافمن معرفی گردید اگرچه دارای مرتبه زمانی خطی بود ولی به دلیل عدم بهینگی، بیشتر برای کدگذاری حالاتی خاص از فرکانس‌های ورودی

دنیای دیجیتال، دنیای صفر و یک‌هاست و مدیریت صفر و یک‌ها در فشرده‌سازی و انتقال داده بسیار مهم است. در این مقاله ادعا شده است که هر داده‌ی دودویی به صورت اجتماعی از کدکلمه‌ها^۱ قابل نمایش است. این مقاله سعی دارد این نگاه جدید را معرفی نموده و از آن بهره‌برداری مفید کند. یکی از کاربردهای این ایده‌ی پیشنهادی، کم کردن حجم داده و ارسال سریع‌تر آن‌هاست. بر این اساس سعی شده است داده‌های دودویی یک فایل به اجتماعی از کدکلمه‌ها دسته‌بندی شده و با کدکلمه‌های هافمن جایگزین شوند. این ایده علاوه بر کاستن حجم داده می‌تواند در متقارن‌سازی بیت‌ها به منظور مقاومت در برابر خطا مفید واقع شود. در ادامه جهت آشنایی بیشتر با الگوریتم‌های کدگذاری، مروری بر تلاش‌هایی که تا کنون در راستای کدگذاری و فشرده‌سازی داده انجام گرفته شده است خواهد شد. ریچارد همینگ برای اولین بار در سال ۱۹۴۸ نظریه‌ی کدگذاری خود را پایه‌ریزی کرد. در همین حین، کلود شانون نیز نظریه‌ی کدگذاری بدون نویز و پس

۳- دو حرف با کمترین احتمال را دو گره در نظر گرفته و با هم ترکیب کن و حاصل این ترکیب را گره جدید در نظر بگیر و این مرحله را تا آنجا که تنها یک گره بدون یال باقی بماند تکرار کن.

۴- از گره آخر تا رسیدن به گره‌های اولیه، شروع کرده و در جهت عکس حرکت کن. برای هر گره، به یکی از یال‌هایی که به سمت آن آمده عدد "۰" و به دیگری عدد "۱" را نسبت بده.

۵- اکنون جهت بدست آمدن کد هافمن حرف مورد نظر، از گره انتهایی تا گره اولیه در مسیر معکوس حرکت کرده و مقادیر یال‌های خوانده شده را کنار هم بگذار.

جهت روشن شدن میحث فرض کنید در یک متن که از ۵ حرف (سمبل) تشکیل شده است احتمال حروف به صورت، $p(a)=0.4$, $p(b)=0.2$, $p(c)=0.2$, $p(d)=0.1$, $p(e)=0.1$ باشد طبق الگوریتم داریم:

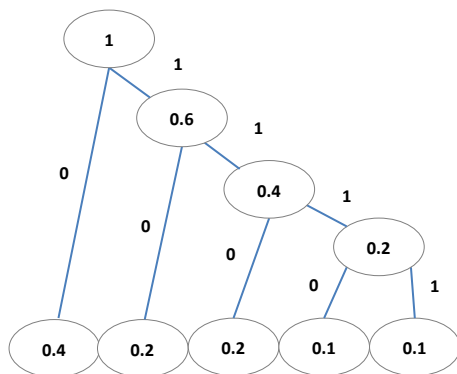
$$0.1 + 0.1 = 0.2$$

$$0.2 + 0.2 = 0.4$$

$$0.2 + 0.4 = 0.6$$

$$0.4 + 0.6 = 1$$

از پایین به احتمال 0.6 کد "۱" و به احتمال 0.4 کد "۰" را اختصاص می‌دهیم این روند را برای بقیه احتمالات تکرار می‌کنیم با این تفاوت که کدهای قبلی در پشت کد احتمالات بعدی به ارث برده می‌شود یعنی به احتمال 0.4 بعدی، کد "۱۱" و برای احتمال 0.2 کد "۱۰" تعلق می‌گیرد. می‌توان این ساختار را به کمک درخت بهتر نمایش داد. برای بدست آوردن کد هافمن هر حرف، درخت احتمال بر اساس الگوریتم گفته شده، رسم شده و کدهای ۰ و ۱ از بالا به پایین تا رسیدن به برگی که احتمال حرف مورد نظر را دارد خوانده می‌شود.

شکل ۱- درخت هافمن

بنابراین برای بدست آوردن کدهای هافمن بر اساس شکل ۱ خواهیم داشت: $a="0"$, $b="10"$, $c="110"$, $d="1110"$, $e="1111"$ می‌دهد کدکلمه‌های هافمن برای کاراکترهای پرتکرار طول کوتاه‌تری خواهد داشت.

۲-۲- الگوریتم شانون

این روش نیز مشابه روش هافمن می‌باشد که نوع کدگذاری درختی آن بر خلاف روش هافمن که از پایین به بالا در نظر گرفته شده است، از بالا به پایین طراحی گردیده و نتایج کدگذاری آن در بهترین حالت برابر روش هافمن است [۶، ۱۳].

در کدگذاری شانون، سمبل‌ها پس از مرتب‌سازی بر اساس احتمالاتشان، با نمایش دودویی عدد حاصل از مجموع احتمالات سمبل‌های قبل از خودشان (احتمال جمعی $(\sum_{k=1}^{i-1} p_k)$)، به طول $l_i = \lceil -\log p_i \rceil$ بیت، کد می‌شوند. در اینجا $[x]$ بیانگر تابعی است که x را رو به بالا گرد می‌کند.

کاربرد پیدا کرد که از جمله‌ی آن می‌توان، کدگذاری فرمت ویدئویی H.264/AVC را نام برد [۱۷]. الگوریتم‌های ام-تی-اف و بی-دیلوبی-تی نیز، هزینه‌ی بهتری نسبت به روش‌های پیشین در کدگذاری و کدگشایی خود ارائه ندادند. از کدگذاری‌های دیگر، روش کدگذاری شمارشی منبع [۸] می‌باشد که در سال ۱۹۷۳ ابداع و در سال ۱۹۸۴ در یکی مقالات منتشر شده از این روش به منظور فشرده‌سازی استفاده شد. همچنین می‌توان به کدگذاری گرامری که بر مبنای نظریه‌ی زبان‌ها و ماشین‌ها پایه‌ریزی و پیاده‌سازی شده است اشاره کرد. در سال ۲۰۱۰ نیز روش متفاوت کدگذاری منبع بدون اتلاف قطعی [۹] با زمان کدگذاری و کدگشایی غیرخطی منتشر گردید. همچنین مقالاتی نیز به کاهش داده‌های باینری با توجه به کدهای شانون پرداخته‌اند [۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۶] مقالاتی نیز توسط تئوری‌های ارائه شده به کم کردن طول بیتی داده‌ها متمرکز شده‌اند [۴، ۱۴]. همچنین می‌توان فشرده‌سازی به روش ال‌زد [۱۱] را نیز روشی موفق در عرصه‌ی فشرده‌سازی بدون اتلاف داده مخصوصاً در تصاویر است را نام برد که در مواردی بهتر از الگوریتم‌های هافمن و شانون عمل کرده است. از الگوریتم‌های مبتنی بر دیکشنری مانند الگوریتم‌های خانواده ال‌زد دیلیو در فشرده‌سازی با اتلاف تصاویر نیز استفاده شده است [۱۰].

آنچه مهم است ابداع الگوریتمی جدید برای بهره‌گیری بهتر و بیشتر از الگوریتم هافمن می‌باشد. همانطور که گفته شد الگوریتم پیشنهادی برای بهینه‌سازی هر نوع داده‌ی بیتی که توسط هر نوع الگوریتمی کدگذاری شده باشد طراحی و پیاده‌سازی شده است و نتایج آن بر روی داده‌های دودویی تصادفی نیز درست است. از نتایج این روش در این مقاله فشرده‌سازی ۵ الی ۱۰ درصدی داده‌های دودویی است.

آنچه در این مقاله به‌عنوان نوآوری اصلی بیان شده است طرح این ادعاست که هر داده‌ی دودویی به‌صورت اجتماعی از کدکلمه‌هایی با طول متغیر قابل نمایش است. این ادعا بر طرح یک مسأله‌ی کاربردی در کدگذاری اشاره دارد که در ظاهر ساده به نظر می‌رسد ولی می‌تواند کاربردهای فراوانی از جمله فشرده‌سازی و مقارن‌سازی در کدگذاری داشته باشد. همچنین ادعای نتیجه‌ی مثبت فشرده‌سازی برای هر نوع داده‌ی دودویی ورودی ادعایی است که به‌صورت خاص در این مقاله به‌عنوان نوآوری به آن توجه شده است. همچنین همانطور که نشان داده خواهد شد برای اثبات این ادعاها از یک لم و دو قضیه‌ی پیشنهادی استفاده شده است.

در ادامه و در فصل دوم، الگوریتم‌های پایه، معرفی و در فصل سوم الگوریتم پیشنهادی تشریح می‌گردد. در فصل چهارم ادعای فشرده‌سازی مثبت مطرح شده و فصل پنجم به نتایج حاصل از پیاده‌سازی نرم افزاری الگوریتم می‌پردازد. در فصل ششم نیز کارهای آتی و نتیجه‌گیری گنجانده شده است.

۲- مروری اجمالی بر الگوریتم‌های پایه کدگذاری

۲-۱- الگوریتم هافمن

الگوریتم هافمن [۱، ۱۱، ۱۳] یک روش کدگذاری بهینه‌ی منبع می‌باشد که دارای ۳ شرط اساسی در کدگذاری خود می‌باشد:

- ۱- احتمال حروف با طول کم متناسب به آن رابطه‌ی عکس دارد.
- ۲- دو حرف با پایین‌ترین احتمال، کدی با طول یکسان خواهند داشت.
- ۳- دو تا از کم‌احتمال‌ترین حروف، جز در بیت آخر دارای کدهای یکسان می‌باشند.

الگوریتم هافمن به‌صورت الگوریتم زیر بیان می‌شود:

۱- متن مورد نظر را دریافت کن.

۲- احتمال تکرار k امین حرف در متن را طبق رابطه‌ی

$$P_k = \frac{n_k}{n}$$

بدست آور.

۷- مراجع

[1] A. Jones and J. M. Jones, "Information and coding Theory," Springer, New York, 2012.

[2] X. Ruan and R. Katti, Department of Electrical and Computer Engineerin "Reducing the Length of Shannon-Fano-Elias Codes and Shannon-Fano Codes", *Military Communications Conference and MILCOM IEEE*, 2006.

[3] H. Narimani, M. Khosravifard, and T. A. Gulliver, "How suboptimal is the Shannon code?" *IEEE Trans. Inf. Theory*, vol. 59, no. 1, pp. 458-471, Jan. 2013.

[4] J. Berstel and D. Perrin, "Theory of Codes," Orlando: Academic Press, 1985.

[5] D. A. Huffman, "A method for the construction of minimum-redundancy codes," *Proc. IRE*, vol. 40, no. 9, pp. 1098-1101, Sep. 1952.

[6] T. M. Cover and J. A. Thomas, "Elements of Information Theory," 2nd ed. Hoboken, NJ, USA: Wiley, 2006.

[7] X. Zheng, Y. Lan, Y. Zhang, "A Two Stage Pipeline CAVLC Implementation for H.264/AVC," *Journal of Information & Computational Science*, pp. 995-1002, 2008.

[8] T. Cover, "Enumerative source encoding," *IEEE Information Society Theory*, Vol. 19, pp. 73 -77, Issue. 1, January 1973.

[9] H.S. Cronie, S.B. Korada "Lossless sourc 2211e coding with polar codes," *IEEE International Symposium on Information Theory*, July 2010.

[10] G. Dudek. P. Borys and J. Grzywn, "Lossy dictionary-based image compression method," *Journal of Image and Vision Computing*. Vol. 25, P. 883-889, 2007.

[11] KH. Sayood, "Introduction to Data Compression," Elsevier. Murgan Kuafman Publisher," 2006.

[12] S. Verd' and u. Teaching IT, "XXVIII Shannon Lecture," in *Proceedings of the 2007 IEEE International Symposium on Information Theory (ISIT'07)*, 2007. 4

[13] Sh. Porwal, Y. Chaudhary, J. Joshi and M, Jain, Department of Computer Science and Engineering Vedaant Gyan Valley, Village Jharna, Mahala - Jobner and Link Road, "Data Compression Methodologies for Lossless Data and Comparison between Algorithms," *International Journal of Engineering Science and Innovative Technology (IJESIT)*. Vol. 2, Issue 2, 2013.

[14] W. Szpankowski and S. Verd' u, "Minimum Expected Length of Fixed-toVariable Lossless Compression Without Prefix Constraints," *IEEE Trans. Inform. Theory*, Vol. 57, pp. 4017-4025, 2011.

[15] W. Szpankowski, "A One-to-One Code and its Anti-Redundancy," *IEEE Trans. Inform. Theory*, Vol. 54. pp. 4762-4766, Oct. 2008.

[16] X. Ruan and R. Katti, "Department of Electrical and Computer Engineerin. Reducing the Length of Shannon-Fano-Elias Codes and Shannon-Fano Codes," *Military Communications Conference and MILCOM IEEE*, 2006.

در این روش نیز به جای کدکلمه‌های پیشنهادی، کدکلمه‌های متقارن استفاده می‌شود. از آنجاکه کدکلمه‌های متقارن، قابلیت مقاومت در برابر خطا را نیز دارد بنابراین برای این روش توضیحات بیشتری ارائه می‌گردد.

کدهای دودویی در اکثر روش‌های کدگذاری از جمله کدگذاری هافمن با کدکلمه‌هایی نامتقارن کد می‌شوند این کدها در برابر خطا مقاوم نبوده و فقط از یک‌طرف کدگشایی می‌شوند. در چنین کدهایی می‌توان از الگوریتم پیشنهادی جهت متقارن کردن کدها استفاده کرد. کدهای متقارن از کدکلمه‌هایی تشکیل شده‌اند که دارای تقارن بوده و دارای ویژگی‌هایی چون بازگشت پذیری، کدگشایی دوطرفه و مقاومت در برابر خطا می‌باشند. این مبحث مقاله‌ای مجزا را می‌طلبد ولی توضیحاتی مقدماتی از آن ارائه می‌گردد.

کدکلمه‌های متقارن زیر را در نظر بگیرید:

{0, 11, 101, 1001, 10001, ...}

با توجه به جدول ۵ می‌توان جدول فراوانی ۶ را برای کدکلمه‌های متقارن نیز تعریف کرد.

جدول ۶- کدکلمه‌های متقارن به جای شانون حالت دوم

کدکلمه‌های شانون	فراوانی	کدکلمه‌های متقارن
۱۰	۲۵	۰
۰	۲۰	۱۱
۱۱۰	۳	۱۰۱
۱۱۱۰	۱	۱۰۰۱

با جایگذاری خواهیم داشت:

۱۰۱۱۱۱۱۰۱۰۰۰۱۱۱۱۱۱۱۱۰۱۰۰۰۱۱۱۱۱۱۱۱۰۰۰۰۱۱۱۱۰۱۱۱۰۰۱۱۱۰۰
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰۰۰۰۱۱۱۱۱۱۱۰۰۰۰۱۱۰۰۰

طول کد برابر ۷۸ بیت می‌باشد. اگرچه جایگذاری کدهای متقارن نمی‌تواند طول کوتاه‌تری نسبت به کدهای هافمن ایجاد کند ولی همانطور که گفته شد این کدها متقارن بوده و دارای ویژگی‌هایی چون بازگشت‌پذیری، کدگشایی دوطرفه و مقاومت در برابر خطا می‌باشند.

همچنین چون:

(۱) عملیات کدگذاری پیشنهادی، نوعی نگاشت از کدکلمه‌های شانونی به کدکلمه‌های متقارن بوده و بین آن‌ها یک تناظر یک‌به‌یک و پوشا وجود دارد.

(۲) به ازای هر کدکلمه‌ی شانونی، کدکلمه‌ای هم‌طول با آن در این نگاشت تعریف شده است.

بنابراین می‌توان از (۱) و (۲) نتیجه گرفت که در صورت متقارن‌سازی حجم داده افزایش نخواهد یافت.

در مجموع می‌توان گفت الگوریتم پیشنهادی، یک روش پایه جهت کدگذاری است که روش متفاوتی در رمز کردن داده‌ها نیز محسوب می‌گردد. در مثال‌هایی که مورد بررسی قرار گرفت حدود ۷ الی ۲۵ درصد فشرده‌سازی در تعداد بیت‌ها بدست آمد. روشن است که این الگوریتم کاربرد فراوانی در تلفیق با سایر روش‌ها خواهد داشت. همانطور که اشاره شد از جمله کاربردهای دیگر آن، متقارن‌سازی بیت‌هاست که به دلیل اهمیت زیاد آن، در مقاله‌ای دیگر به طور مفصل به آن پرداخته خواهد شد. شاید نتیجه‌ی اصلی این مقاله توجه به مدیریت داده در سطح بیت‌ها باشد که توجه به نوع چینش و ارتباط بیت‌ها-همانطور که در این مقاله نشان داده شد-می‌تواند در جهات مختلف دارای کاربرد باشد. همچنین برای تحقیقات بیشتر توصیه می‌شود به تاثیر جایگشت بیت‌ها بر افزایش بازدهی الگوریتم پیشنهادی پرداخته شود.

پرویز قره‌باقری دانشجوی دکتری ریاضی دانشگاه

شاهد است که تحصیلات خود را در رشته‌ی آموزش ریاضی دانشگاه فرهنگیان آغاز کرد و به دنبال آن مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته ریاضی گرایش رمز و کد از دانشگاه شاهد دریافت کرد. همچنین ایشان در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته مهندسی نرم افزار نیز به تحصیل و تحقیق پرداخت. وی به عنوان مدرس دانشگاه در رشته‌های کامپیوتر و ریاضی مشغول به تدریس است. زمینه تحقیقاتی وی فشرده‌سازی داده، فشرده‌سازی تصویر، کدگذاری، رمزنگاری و امنیت می‌باشد. آدرس پست الکترونیکی ایشان عبارت است از:

p.gharehbagheri@yahoo.com

سید حمید حاج سید جوادی مدرک تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری خود را در دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تهران، ایران دریافت نمود. وی به عنوان عضو هیئت علمی تمام وقت و استاد تمام در گروه ریاضیات و علوم کامپیوتر دانشگاه شاهد، تهران، مشغول به کار است. زمینه‌های تحقیقاتی وی جبر کامپیوتر، شبکه‌های حسگر بیسیم، اینترنت اشیا، رمزنگاری و امنیت است. آدرس پست الکترونیکی ایشان عبارت است از:

h.s.javadi@shahed.ac.ir

پروانه اصغری عضو هیئت علمی تمام وقت و استادیار گروه مهندسی کامپیوتر دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی است. او دوره کارشناسی خود را در رشته مهندسی کامپیوتر نرم افزار از دانشگاه صنعتی شریف، تهران، ایران، کارشناسی ارشد خود در رشته مهندسی کامپیوتر نرم افزار، از دانشگاه علم و صنعت، تهران، ایران و دکترای خود را در رشته مهندسی کامپیوتر از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران به اتمام رساند. زمینه تحقیقاتی وی در حوزه سیستم‌های توزیع شده، اینترنت اشیا، رایانش ابری و محاسبات سرویس گرا است. آدرس پست الکترونیکی ایشان عبارت است از:

p_asghari@iauctb.ac.ir

ناصر قره باقری مقطع کارشناسی خود را در رشته ریاضی محض از دانشگاه بیرجند و مقطع کارشناسی ارشد خود را در رشته ریاضی محض گرایش جبر جابجایی از دانشگاه مراغه به پایان رساند. ایشان سال‌هاست که به عنوان مدرس درس ریاضی مشغول به فعالیت می‌باشد. زمینه تحقیقاتی وی جبر جابجایی و گروه‌های خود متشابه می باشد. آدرس پست الکترونیکی ایشان عبارت است از:

ngharehbagheri@yahoo.com

¹ Codeword

² Golomb

³ LZ77